



Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N^o 44.

V frédo 30. Kosoperfka.

1844.

Te novize pridejo vřáko frédo na dvěh zhetertnih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v piřarnizi z. k. kmetijske drushbe v hiřhi 195 v řalendrovih ulizah bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiřte, ki jih ne dobivajo po pofhti, sa zělo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejemljejo se pa pri natiskovavzu na Bregu Nr. 190. Po pofhti veljajo sa zělo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol lěta 1 fl. 15 kr. Po vřih z. k. pofhtah se snajo dobiti.

Kakó je bolj, po novim ali po řtarim?

(Pogovor nekih kmetov v kerzhmi.)

Juri (sa miso sedě, Jerneja, ki ravno v pivnizo řtopi, posdravi rekozh): Bog te řprimi, bratez!

Jernej. Bog te řhivi Juri!

Juri. řēm le k meni se vřědi! Sa uno miso tam řo řami novini.

Jernej. Kaj hozoheřh s tem rezhi?

Juri. No ja! de řo po novim, ali po novi řhegi; hozohejo ob enim vře krivo poravnati; hozohejo, de bi ře řamo oralo, in řamo řejalo, ha, ha, ha! na řhe řtaro poljřko oródje jim ře nizh vezh ni sa rabo; vře drugo, pravijo, bodo napravljali; řadijo in pre řajajo drevje po njivah in po řenoshetih; pa řhnje, pravijo, de bodo opuřtili, in obzhine (gmajne) řas řdelili.

Jernej. Tako hozoheřh tudi ře řtoriti!

Juri. Ali ti! tudi ti bo řh gnojnizo lovil, ali morebiti zělo řamo is řesaniga kamnja ji napravljaj, potlej pa na njive in řenosheti vořil, in takih tra pariř vezh řlal, od kterih nobeden ni řdar ni řliřhal.

Jernej. řakaj pa, de bi ne? Ali nimamo lep isgled nad řaborřhtnikam, le poglej, kakih grořnih dobizhkov mu njegova kmetija řaje.

Juri. A ja dobizhkov! Bog ga vėdi, kakó je on obogátel! — ře řmenim, de ne od kmetije, zhe je ravno njegovo řemljifhe nar boljřhi v zelim kraju.

Jernej. řef je, de je řaborřhtnikovo

řemljifhe dōbro, vender ni bilo od perviga táko, kakor řhno je řdaj.

Juri. Ali miřliřh tedaj, de ři je řaborřhtnik řemljifhe kaj popraviř.

Jernej. Lej ga, řaj je ozhitno!

Juri. řhákare! Tudi ře řim ře řovelj po řkuřil, ře vēm pre řoditi, kaj mora k tēmu řiti! ře 28 lēt kmetujem, miřlim, de řim ře ře vsiga isuzhil.

Jernej. Ha, isuzhil? kdo neki ře vřiga isuzhi na tem řvētu?

Juri. Kdo? Rokodelez ře isuzhi, řadar řvoje leta pre řtoji in mo řter po řtane; tudi kmet ře isuzhi, kteri vezh lēt kmetuje, in dōbro řospodari.

Jernej. řhe pa krajazh (řhnidar), ki ře je pre ř 30 letmi krajazh řkiga isuzhil, ne bo řnal řukenj dru řgazhi řlati, ali řo řhiti, kakor řo řih pre ř 30 letmi no řili, miřlim, de ři pri řvojimu řelu řlane vodo sa řflushil ne bo; in ravno taka je tudi pri vřakimu řelu.

Vřak rokodelez in vřak mo řter ře mora vře řvoje řhive řni uzhiři, novo řelo mora pa řljivo ogle řovati, in pre řiřhlovati, kakó bi bilo mogozhe to ali uno řelo lēp řhi, ko řiřni řhi, in pri řavni řhi isle řovati, zhe ři hozohe řhivesha pri řlushiti, in řra ven tega řhe kaj pri řobiti.

Juri. řaj, kakó jo řna řh řaviti! ře řa mi řlim, de druga je rokodelzova, řpet druga pa kmetova.

Jernej. Ni takó! řreba je řemljo in kmeti řhtvo ravno tako řbolj řhovati, in pri řni řhi oble řovati,

kakor vřako drugo delo. Kmet tedaj ne sme smirej po řtarim ravnati.

Juri. Morebiti je ředaj bolj, kakor je bilo pred 30 letmi?

Jernej. Tudi ne! davkov in řhtibre manj ne plazhujemo, pořlam vezh řdajamo, kot pred neki letmi; řhelesnina in uřnje je od polovizo drashji, rokodelzi řerjajo od naf řhe viřhji plazhilo.

Juri. Takó tedaj! ali je bolj po novim, ali po řtarim?

Jernej. Po tem takim, ře vé, de ni bolj! mi pa řmo řdaj v novim zřafu, in moramo v njemu preřshivéti, in v Boga řaúpati, de nam on ne bo řlabiřhi, ampak po nafřimu sařluřhenju vře prav napravil.

Lokar (ki je pogovor od řtrane pořluřhal). Prav, prav, Jernej! to je lepo govorjenje, to řo prave kerřhanřke miřli! Mi tega, kar ře s boshjim pripuřhenjem na řvetu godi, ředelati nemoremo.

Jernej. Mi bi ne mogli vezh gořpodariti, ko bi mi svoje řemljifha ravno takó obdelovali, kakor řo jih nafhi dedje obdelovali. Le poglej Juri Saborřhtnikovo kmetijo, ta ti pokashe, koliko pridnořt řamore; on zřuti, kakor vřak, řesho ředajniga zřafa, pa jo řna preneřti; on jo řna tako vořiti, de ima vřiga dovelj; to pa pride od tod, kér on řs eniga orala řemlje vezh prihodka potégne, kakor ga mi od dvéh ali zlo tréh; on vřako péd řemlje h korřtu oberne; le enkrat prav preglej Saborřhtnikovo kmetijo, potlej Juri! bořh drugazhi govoril.

Lokar. De mora tudi řefnizhno tako biti! — Ko řim řhe vojak (řoldat) bil, řim bil priřhijořh, ko je kmet, ki řo mu řmerjaje Modriřan rekli, kof puřtiga řveta řa 14 gold. kupil, na kterim je od řazhetka komej po 3 mernike ovřa řerdeloval; zdaj ga je pa takó řasdelal in pořlahtil, de je po řratovřko 2000 gold. vreden.

Juri. Kaj je pa s njim pořhel?

Lokar. To vřřh, de Modriřan ni rók krřšem řerřhal: řs nizh je nizh. řvet je bil řilo kamnit. Modriřan poruje debelo kamnje, in ga nalomi toliko, de ga v bľishno meřto řa vezh řenarjev prodá, kakor je řa řvet dal.

Potlej napelje na řaskopano řemljo zřef 14 řto vos dobre řerřti, in ravno toliko gnojá, potem obřfadi ta řvet s řadnimi dreveřizi, řs perviga po řamlim, od leta do leta vezh in vezh, de je bil zeli kof kupleniga řvetá krřšem obřajen. Dokler je mlado drévřizhe řařtlo, je Modriřan krompir in drugiga korenjeviga řadú vmef řařil. V řetimu letu je řhe Modriřan 30 jerbařov zřefřpelj řs zřverřtiř dreveřiz natergal; nekoliko lét potem je on lepe řenarje řa řvoje řadje vlekel. V řřtirnařřtim letu po řadili potegne on řa zřefřnje 50 — in řa zřefřplje 140 gold. in potem vřako leto vezh.

Juri. Je mogel pa tudi dovelj řemlje in gnojá imeti!

Lokar. To ři je Modriřan s umnořtjo in s pridnořtjo řerdobil in řerřranil. Kdor ře vřak dan le en majhno naprej pomakne, pride řzřafama tudi daljeřh.

Řovtarřki.

Popis obertniske razstave v Ljubljani.

(Na dalje.)

J. F. Kaizer, lařtnik kamnotiskarije v Gradcu je v razstavo pořlal iz svoje fabrike raznih reči, namreč: deželobraze, priľcja in več řort bukvořeznih izdelkov, med kterimi je bila marsiktera reč umetno izdelana. — Od dvéh parov copát, ki jih je Marija Bostiančič v razstavo pořlala, nimamo nič pořébniga povedati. — Mnogoverřtna řezelnina, ki nam jo je vodřtvo řkofijřkih rudarij iz Celovca v razstavo pořlalo, je pořéбно po lařkih tergiř dobro znana. — Tudi kořé, ki nam jih je J. Spricer kořár iz Celovca v razstavo pořlal, ře davnej med to nar bolj ři blago te řorte řtejejo. — Baron Coizove fuřine na Gorenřkim ře davnej slovijo krog in krog; njih řezelnine in jekline gre več čez morje v řtuje dežele, kakor vřih družih fuřin in njih čubeřen (Zaineisen) ga nima para. V pretečenimu letu řo imenovane 4 Coizove fuřine 16 tavřent řto dva in řestdesét centov řezeza, jekla in řebljev řamo v řtuje dežele prodale; řelovcov imajo 2 tavřent dvé řto in řrideset, med kterimi jih je 980, kteri vřeskozi v fuřinah řelajo, 650 pa le od časa do časa; razun teh je 600 vořnikov, ki rudo in řezelnino řem ter tje prepeljujejo. řelovci in vořniki řo pretečeno leto v Coizovih fuřinah 118 tavřent 5 řto in řet in ředemdeset goldinarjev zasluřili. Iz tega vřaki lahko previdi, kako velika in močna podpora řo Coizove fuřine, pořéбно za gorénřsko řtran krajnřske dežele. Řesnično, vřa řlava in hvala jim gré! — Od P. řeskovica, pridružnika tajniřtva c. k. kmetijske družbe v Ljubljani, řmo řezelne řeni řidili. — Andrej in Jernej Verčič, tkavca iz Stare řoke, řta vřaki en koř platna v razstavo pořlala; dobro blago je bilo, in prav vřeli řmo ga bili, tóde řalost nar je obřla, ki řmo ře řpomnili, de je to rokodelřtvo v řoški komisii, ravno tako, kakor okoli řmljednika, řellesoviga i. t. d. zlo peřati jelo. — Zagořska fuřina je v razstavo pořlala veliko rudarřkih reči iz svoje fabrike, med kterimi řmo řidili prav lep cink, kteri bo gořovo prihodnjič veliko řenarjev v deželo vabil, kér miřlimo, de ře řo ta fuřina v kratkim řasu med nar imeniřniři naře domovine povzdignila. — Dvořřert (Zwillich) in mnogořerřtno platno ř. Kořirja, tkavca iz Kamnika, je bilo dobro blago. — Podoba řesarřkiga orla, ki jo je J. Kaučič iz řdrije iz golih kebrov řostavil, ne zasluři, de bi jo med obertniske reči řteli. — řozaliya Eger je dala zal izdelek z zlařimi in řrebernimi čerkami iz svoje natřskavnice v razstavo. — Med řvinčnim blagam, ki nam ga je J. K. Eger, kupec iz řelaka, v razstavo pořlal, řo bile řvinčene, brez ognja napravljene cevke za vodotoke i. t. d. pořéborne hvala vreden. —

(Dalje řledí.)

Novice iz Gradca.

16. 17. 21. in 22. dan Kozoperska.

16. dan tega meřca je bil za c. k. řtajersko kmetijsko družbo imeniřen dan; zakaj pri ti priľiki je bil velki zbor nje udov in vřelo obřajilo 25 letniga bitja te družbe, ktera je pri ti priľořnosti